

Dileu elw o ofal plant sy'n derbyn gofal: Cwestiynau cyffredin

Rydym wedi casglu rhai o'ch cwestiynau mwyaf cyffredin

Cyhoeddwyd: 3 Mehefin 2026 Diweddarwyd ddiwethaf: 3 Mehefin 2026

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o [arolygiaethgofal.cymru](https://www.arolygiaethgofal.cymru)
Ewch i <https://www.arolygiaethgofal.cymru/dileu-elw-o-ofal-plant-syn-derbyn-gofal-cwestiynau-cyffredin> i weld
y fersiwn ddiweddaraf.
Efallai na fydd y ddogfen hon yn hollol hygyrch. Drllenwch ein [datganiad hygyrchedd](#) i gael rhagor o wybodaeth.
Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn [English](#).

Cynnwys

└ **Trosolwg a chyd-destun polisi**

└ **Y broses cofrestru ac amserlenni**

└ **Prosesu a chofrestru**

└ **Awdurdodau lleol yn gweithio gyda landlordiaid**

└ **Modelau cyfreithiol a llywodraethu**

└ **Cymorth a chanllawiau**

└ **Arolygu, monitro a gorfodaeth**

Trosolwg a chyd-destun polisi

1. Pa rôl mae AGC yn ei chwarae wrth ddileu elw o ofal plant sy'n derbyn gofal?

AGC sy'n gyfrifol am reoleiddio ac arolygu gwasanaethau gofal yng Nghymru. Yng nghyd-destun polisi Llywodraeth Cymru i ddileu elw o ofal plant sy'n derbyn gofal, bydd AGC (gan weithredu ar ran Gweinidogion Cymru) yn rhoi'r newidiadau i **Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016** (<https://cyfraith.llyw.cymru/deddf-rheoleiddio-ac-arolygu-gofal-cymdeithasol-cymru-2016>) sy'n deillio o **Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2025** (<https://cyfraith.llyw.cymru/deddf-iechyd-gofal-cymdeithasol-cymru-2025>) ('y Ddeddf') ar waith.

2. Beth yw ystyr darparwr 'nid-er-elw'?

I gymhwyso yn ddarparwr nid-er-elw o dan y Ddeddf, rhaid i sefydliad fodloni'r meini prawf canlynol (oni bai ei fod yn awdurdod lleol):

- Rhaid i brif ddiben y sefydliad ymwneud â lles plant, neu fudd cyhoeddus arall a allai fod wedi cael ei nodi gan Weinidogion Cymru.
- Rhaid i'r sefydliad gael ei strwythuro fel un o'r endidau cyfreithiol canlynol:
 - Cwmni elusennol cyfyngedig drwy warant heb gyfalaf cyfrannau
 - Sefydliad corfforedig elusennol
 - Cymdeithas gofrestrdig elusennol
 - Cwmni buddiant cymunedol cyfyngedig drwy warant heb gyfalaf cyfrannau.

3. A all darparwyr er-elw barhau i weithredu yng Nghymru o 1 Ebrill 2026?

Gallant, ond bydd cyfyngiadau sylweddol arnynt. Mae Llywodraeth Cymru yn ymrwymedig i raddol ddileu elw o wasanaethau gofal cymdeithasol plant fel rhan o'i diwygiadau ehangach o dan **Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2025** (<https://cyfraith.llyw.cymru/deddf-iechyd-gofal-cymdeithasol-cymru-2025>) ("y Ddeddf").

Dyddiadau a newidiadau allweddol:

- O 1 Ebrill 2026:
 - Rhaid i ddarparwyr newydd sy'n cofrestru neu'n amrywio eu cofrestriad ag AGC i ddarparu cartrefi plant, gwasanaethau maethu neu wasanaethau llety diogel, nawr fodloni'r gofynion nid-er-elw. Ni all darparwyr presennol ychwanegu gwasanaeth plant o dan gyfyngiad at eu cofrestriad nac ychwanegu lleoedd newydd lle caiff gwasanaethau plant o dan gyfyngiad eu darparu oni bai eu bod

yn bodloni'r meini prawf nid-er-elw..

- O 1 Ebrill 2027:
 - Caiff darparwyr er-elw eu gwahardd rhag ehangu. Ni fydd hawl ganddynt i wneud y canlynol:
 - Ychwanegu gwelyau newydd at gartrefi plant sydd eisoes wedi cofrestru
 - Cymeradwyo gofalwyr maeth newydd
- O 1 Ebrill 2030:
 - Ni all awdurdod lleol yn Lloegr leoli plant dan ofal sefydliad er elw yng Nghymru ac eithrio o dan amgylchiadau eithriadol (i'w hamlinellu yn y rheoliadau).
 - Dim ond â cymeradwyaeth Gweinidogion Cymru y bydd awdurdodau lleol yng Nghymru yn gallu lleoli plant sy'n derbyn gofal mewn gwasanaeth er elw presennol yng Nghymru drwy'r broses lleoliadau atodol a nodir yn Neddf 2025.
 - Rhaid i awdurdodau lleol Cymru gael cymeradwyaeth y Gweinidog drwy'r broses lleoliadau atodol a nodir yn Neddf 2025 cyn gwneud unrhyw leoliadau newydd mewn gwasanaethau cartrefi plant, gwasanaethau llety diogel neu gwasanaethau maethu yn Lloegr, oni bai bod y lleoliad o fewn darpariaeth sy'n cael ei rhedeg gan yr awdurdod lleol.

Beth am lety diogel?

Er bod y polisi hefyd yn berthnasol i wasanaethau llety diogel, nid oes unrhyw ddarparwyr er-elw wedi'u cofrestru yng Nghymru ar hyn o bryd. Mae'r ddeddfwriaeth yn atal unrhyw ddarparwyr er-elw rhag cofrestru neu amrywio eu cofrestriad er mwyn cynnig llety diogel yn y dyfodol.

4. Beth yw goblygiadau'r ddiwygiadau i ddeddfwriaeth RISCA i wasanaethau llety â chymorth i bobl ifanc 16+?

Ni fydd y newid hwn i'r ddeddfwriaeth yn effeithio ar wasanaethau cymorth i bobl ifanc 16+ yn unig.

Y broses cofrestru ac amserlenni

5. A fydd proses gofrestru AGC yn newid ar gyfer darparwyr nid-er-elw newydd?

Ni fydd y gofynion cofrestru craidd yn newid ar gyfer newydd-ddyfodiaid nid-er-elw i'r farchnad ond pan fydd cais yn ymwneud â gwasanaeth sy'n un o'r "gwasanaethau plant o dan gyfyngiad", rydym yn gofyn am ddogfennau ychwanegol sy'n dangos y math o ymgymeriad (e.e. cwmni elusennol cyfyngedig drwy warant heb gyfalaf cyfrannau) ac yn dangos amcanion a dibenion y sefydliad e.e. yr Erthygl Cymdeithasu.

Gweler manylion am yr hyn sydd ei angen i wneud cais yn y **Canllaw i gofrestru o dan Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016** (<https://www.arolygiaethgofal.cymru/canllaw-i-gofrestru-deddf-rheoleiddio-ac-arolygu-gofal-cymdeithasol-cymru-2016>).

6. Beth yw'r amserlen ddisgwyliedig ar gyfer ailgofrestru ag AGC ar gyfer gwasanaethau sy'n ailsefydlu fel endid nid-er-elw newydd?

Mae AGC yn anelu at gwblhau'r broses ailgofrestru o fewn ei hamserlen 14 wythnos safonol. Fodd bynnag, gall fod yn gynt os na fydd y gwasanaeth wedi newid fawr ddim a bod gan AGC wybodaeth fanwl am y darparwr.

Prosesu a chofrestru

7. A yw'n bwysig pryd y gwneir penderfyniad ynghylch fy nghais ar ôl ei gyflwyno?

Nac ydy. Os byddwch wedi cyflwyno eich cais yn llwyddiannus erbyn 31 Mawrth 2026, nid yw'n bwysig pryd y gwneir penderfyniad yn ei gylch. Mae darpariaethau arbedion trosiannol yn galluogi AGC i ymdrin â'r cais o dan reoliadau Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) nad ydynt wedi newid, hyd yn oed os bydd y cofrestrriad yn cael ei gwblhau ar ôl 1 Ebrill 2026.

8. Beth os bydd fy nghais yn cael ei wrthod ac rwy'n gwneud apêl?

Os byddwch yn cyflwyno cais yn llwyddiannus erbyn 31 Mawrth 2026 a bod arolygydd wedyn yn gwrthod dyfarnu cofrestrriad, gallwch wneud apêl i AGC neu yn ddiweddarach i'r Tribiwnlys. Os bydd eich apêl yn llwyddiannus, byddwch yn parhau i gael eich trin o dan y Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) bresennol ar adeg y cofrestrriad, am eich bod wedi cyflwyno eich cais gwreiddiol erbyn y dyddiad cau.

9. A fydd unrhyw gyfyngiadau pan fyddaf wedi cofrestru?

Bydd. Os a phan y byddwch yn cael cofrestrriad, byddwch yn destun cyfyngiadau a ddaw i rym mewn ffordd raddol gan ddechrau ar 1 Ebrill 2026, a fydd yn cyfyngu ar unrhyw ehangu pellach.

10. **A oes disgwyl i ddarparwr er-elw drosglwyddo ei holl ofalwyr i'r endid nid-er-elw newydd ar unwaith neu a all y ddau endid redeg ochr yn ochr â'i gilydd er mwyn rheoli'r cyfnod pontio?**

Mae modd i ddarparwr redeg y ddau endid ochr yn ochr am gyfnod a fyddai'n rhoi cyfle i symud gofalwyr yn raddol i'r darparwr nid-er-elw. Caiff manylion y newid i'r endid nid-er-elw eu pennu yn waith cynllunio busnes darparwyr unigol.

Mae **Rheoliadau Paneli Maethu a Chynllunio Gofal (Diwygiadau Amrywiol) (Cymru) 2026** (<https://www.legislation.gov.uk/wsi/2026/16/introduction/made/welsh>) yn nodi dyletswyddau gwasanaethau maethu pan fydd gofalwyr maeth yn trosglwyddo rhwng gwasanaethau.

Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn cydnabod y gall fod heriau wrth drosglwyddo gofalwyr maeth o wasanaeth maethu er-elw presennol i sefydliad newydd sy'n bodloni'r gofyniad nid-er-elw. Mae wrthi'n ystyried ar hyn o bryd sut y gellid mynd i'r afael â'r heriau hyn, gan gynnwys newidiadau deddfwriaethol posibl, a bydd yn cyflwyno opsiynau i Weinidogion cyn gynted â phosibl yn ystod tymor newydd y Senedd.

11. **Os oes gennyf gartref gofal segur i blant fel rhan o'm cofrestrriad ag AGC ac fy mod am ailagor y gwasanaeth, a fydd angen iddo fod yn wasanaeth nid-er-elw?**

P'un a yw gwasanaeth yn segur ai peidio, os bydd y gwasanaeth wedi'i gofrestru ar yr adeg y daw'r darpariaethau i rym, yna bydd yn ddarostyngedig i drefniadau trosiannol Atodlen 1A a gall weithredu heb gyfyngiadau.

12. **Beth os ydw i'n gweithredu cartref gofal i oedolion a phlant?**

Os yw eich cartref yn gofalu'n bennaf am blant a bod y mwy o blant nag oedolion fel arfer, yna byddai'n debygol o gael ei ystyried yn gartref plant a byddai'r cyfyngiadau ar ddarparwyr cartrefi plant er-elw yn gymwys iddo.

Rydym yn cydnabod mewn nifer bach o achosion y gall fod gwasanaethau sy'n gofalu am nifer cyfartal o blant ac oedolion, neu y gall eu niferoedd amrywio ar adegau penodol. Yn y pen draw, bydd hyn yn dibynnu ar brif ddiben y gwasanaeth a ph'un a ystyrir ei fod yn gofalu'n bennaf am blant neu am oedolion. Mewn rhai achosion, bydd angen i Arolygiaeth Gofal Cymru wneud dyfarniad ynghylch hyn yn unol â'r **polisi ar y gofynion ar gyfer gwasanaethau cartrefi gofal sy'n gofalu am blant ac oedolion yn yr un lleoliad newydd** (<https://www.arolygiaethgofal.cymru/polisi-ar-y-gofynion-ar-gyfer-gwasanaethau-cartrefi-gofal-syn-gofalu-am-blant-ac-oedolion-yn-yr-un>).

Mewn rhai achosion, efallai y bydd darparwyr am addasu eu polisiau derbyn i sicrhau eu bod yn osgoi'r risg o redeg gwasanaeth cartref gofal yn gyfan gwbl neu'n bennaf ar gyfer plant. Mewn achosion eraill, efallai y bydd darparwyr am ailsefydlu eu hunain fel un o'r cyrff nid-er-elw er mwyn eu galluogi i weithredu "yn gyfan gwbl neu'n bennaf ar gyfer plant" am gyfnodau pan fo angen.

Awdurdodau lleol yn gweithio gyda landlordiaid

13. Pryd y bydd angen i awdurdod lleol a darparwr gofal gofrestru ar y cyd ag AGC?

O dan **Atodlen 1, paragraff 1 o Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016** (<https://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2016/2/schedule/1/welsh>), diffinnir gwasanaeth cartref gofal fel gwasanaeth sy'n darparu llety ynghyd â gofal nyrsio neu ofal i berson oherwydd ei fod yn agored i niwed neu oherwydd ei anghenion.

Lle mai'r awdurdod lleol yw'r tenant sy'n rhentu eiddo gan landlord ac yn comisiynu gofal gan ddarparwr gofal ar wahân, ystyrir bod y ddau barti yn darparu'r gwasanaeth rheoleiddiedig ar y cyd - gyda'r awdurdod lleol yn darparu'r llety a'r darparwr gofal yn darparu'r gofal a'r cymorth.

Yn y sefyllfa hon, bydd angen i'r awdurdod lleol a'r darparwr gofal gofrestru ag AGC ar y cyd. Ni fyddai hyn yn cael ei ganiatáu os yw'r darparwr gofal yn endid cyfreithiol er-elw.

14. Sut y gellir osgoi cofrestru ar y cyd yn yr amgylchiadau hyn?

Er mwyn osgoi'r angen i gofrestru ar y cyd, rhaid mai'r darparwr gofal (sy'n rhaid fod yn endid cyfreithiol nid-er-elw) yw'r tenant sy'n dal y les â'r landlord.

O dan y trefniant hwn, y darparwr gofal sy'n gwbl gyfrifol am ddarparu'r gwasanaeth rheoleiddiedig ac felly:

- Bydd yn cofrestru ag AGC ar ei ben ei hun, ac
- Yn gwbl gyfrifol am fodloni holl ofynion y fframwaith arolygu (Llesiant, Gofal a Chymorth, Arweinyddiaeth a Rheolaeth a'r Amgylchedd).

Os bydd AGC yn cyhoeddi unrhyw Hysbysiadau Gweithredu â Blaenoriaeth, y darparwr cofrestredig sy'n gwbl gyfrifol am fynd i'r afael â'r rhain, a bydd yn rhaid iddo weithio'n uniongyrchol gyda'i landlord i ddatrys unrhyw broblemau sy'n ymwneud â'r amgylchedd neu'r adeilad.

Modelau cyfreithiol a llywodraethu

15. **Pwy all weithredu fel yr Unigolyn Cyfrifol o dan bob un o'r pedwar model nid-er-elw?**

Byddai hyn yn dibynnu ar y model - ymddiriedolwyr, cyfarwyddwyr, neu aelodau. Bydd AGC yn parhau i asesu cymhwysedd yr Unigolyn Cyfrifol yn ystod y broses gofrestru. Darllenwch adran 4 o [Ganllawiau Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol \(Cymru\) ar Gofrestru \(https://www.arolygiaethgofal.cymru/sites/default/files/2022-03/220325-deddf-rheoleiddio-ac-arolygu-gofal-cymdeithasol-cymru-2016-canllawiau-ar-gofrestru-cy.pdf\)](https://www.arolygiaethgofal.cymru/sites/default/files/2022-03/220325-deddf-rheoleiddio-ac-arolygu-gofal-cymdeithasol-cymru-2016-canllawiau-ar-gofrestru-cy.pdf) i gael rhagor o wybodaeth.

16. **A all Unigolyn Cyfrifol neu gyfarwyddwyr eraill (e.e. Adnoddau Dynol, cyllid) gael cyflog o dan y modelau nid-er-elw? Beth a gaiff ei ystyried fel cyflog 'rhesymol'?**

Gallant, caiff cyflogau eu caniatáu os byddant yn rhesymol ac yn dryloyw ac yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth berthnasol. Mae'r rheoleiddwyr ariannol sy'n goruchwylio'r pedwar model nid-er-elw a ganiateir, e.e. y Comisiwn Elusennau, yn darparu canllawiau ar hyn.

17. **A fydd Llywodraeth Cymru neu AGC yn gosod canllawiau cyflog ar gyfer cyfarwyddwyr cwmnïau buddiant cymunedol ac Unigolion Cyfrifol?**

Na, ni fydd AGC na Llywodraeth Cymru yn gosod canllawiau cyflog. Mae gan reoleiddwyr ariannol presennol ofynion a chanllawiau ar hyn eisoes.

18. **A all cyflogai y telir cyflog iddo weithredu fel ymddiriedolwr neu gyfarwyddwr ar gyfer model elusennol hefyd?**

Gallai, ond dim ond mewn amgylchiadau cyfyngedig. Rhaid i ddogfennau llywodraethu'r elusen nodi hyn, ac yn y rhan fwyaf o achosion, bydd yn ofynnol cael caniatâd y Comisiwn Elusennau. Rhaid i'r trefniant fod er budd pennaf yr elusen, a rhaid rhoi camau diogelu cadarn ar waith i reoli achosion o wrthdaro buddiannau, gan gynnwys:

- Rhaid i'r cyflogai-ymddiriedolwr ddatgan ei ddiddordeb.
- Rhaid iddo beidio ag ymuno mewn trafodaethau a phenderfyniadau am delerau ei gyflogaeth ei hun.
- Rhaid i'r elusen gofnodi penderfyniadau mewn ffordd dryloyw i sicrhau bod y taliad yn rhesymol

Darllenwch [ganllawiau'r Comisiwn Elusennau ar y rheolau mewn perthynas â thalu ymddiriedolwr \(https://www.gov.uk/government/publications/charities-paying-a-trustee-or-a-connected-person-understand-the-rules-cc11.cy\)](https://www.gov.uk/government/publications/charities-paying-a-trustee-or-a-connected-person-understand-the-rules-cc11.cy).

Cymorth a chanllawiau

19. Pa gymorth sydd ar gael i ddarparwyr sy'n ailsefydlu fel un o'r modelau nid-er-elw a ganiateir?

Os oes gennych unrhyw ymholiadau, anfonwch e-bost atom ar [AGC@llyw.cymru \(mailto:AGC@llyw.cymru\)](mailto:AGC@llyw.cymru). Rydym yma i roi cymorth ac arweiniad ac rydym yn fwy na pharod i gyfarfod â chi i drafod eich amgylchiadau unigol.

I gefnogi darparwyr sy'n ystyried ailsefydlu eu hunain fel un o'r modelau nid-er-elw a ganiateir o dan [Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol \(Cymru\) 2025 \(https://law.gov.wales/health-and-social-care-wales-act-2025\)](https://law.gov.wales/health-and-social-care-wales-act-2025), mae Llywodraeth Cymru yn ariannu Cwmpas i gynnig cyngor a chymorth ymarferol wedi'i deilwra, am ddim. Mae hyn yn cynnwys canllawiau ar ailstrwythuro, llywodraethu a dewis y ffurf gyfreithiol fwyaf addas. Gall darparwyr gael mwy o wybodaeth a chymorth drwy fynd i [wefan Cwmpas \(https://cy.cwmpas.coop/careprovidertransition/\)](https://cy.cwmpas.coop/careprovidertransition/).

Mae gan AGC hefyd [dudalen we benodol ar Ddileu elw o ofal plant \(https://www.arolygiaethgofal.cymru/dileu-elw-o-ofal-plant\)](https://www.arolygiaethgofal.cymru/dileu-elw-o-ofal-plant). Caiff rhagor o wybodaeth ei hychwanegu at y dudalen hon dros y misoedd nesaf. Mae tudalen [newid i fodelau gofal nid-er-elw ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yng Nghymru Llywodraeth Cymru \(https://www.llyw.cymru/newid-i-fodelau-gofal-nid-er-elw-ar-gyfer-plant-syn-derbyn-gofal-yng-nghymru\)](https://www.llyw.cymru/newid-i-fodelau-gofal-nid-er-elw-ar-gyfer-plant-syn-derbyn-gofal-yng-nghymru) yn cynnwys mwy o wybodaeth.

Arolygu, monitro a gorfodaeth

20. A fydd y meini prawf arolygu yn newid ar gyfer gwasanaethau plant nid-er-elw?

Caiff pob gwasanaeth ei arolygu o dan [Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol \(Cymru\) 2016 \(https://wales365uk-my.sharepoint.com/personal/elora_jones072_gov_wales/Documents/Desktop/removal_of_profit/Caiff_pob_gwasanaeth_ei_arolygu_o_dan_Ddeddf_Rheoleiddio_ac_Arolygu_Gofal_Cymdeithasol_\(Cymru\)_2016](https://wales365uk-my.sharepoint.com/personal/elora_jones072_gov_wales/Documents/Desktop/removal_of_profit/Caiff_pob_gwasanaeth_ei_arolygu_o_dan_Ddeddf_Rheoleiddio_ac_Arolygu_Gofal_Cymdeithasol_(Cymru)_2016) a'r Rheoliadau a'r canllawiau statudol cysylltiedig. Fodd bynnag, bydd yn rhaid i AGC gynnwys agweddau newydd ar 'y Ddeddf' fel monitro trefniadau ariannol

afresymol ac anghymesur) a'r Rheoliadau a'r canllawiau statudol cysylltiedig. Fodd bynnag, bydd yn rhaid i AGC gynnwys agweddau newydd ar 'y Ddeddf' fel monitro trefniadau ariannol afresymol ac anghymesur.

21. A fydd AGC yn monitro'r lefel gydymffurfiaeth â'r statws nid-er-elw yn barhaus?

Bydd, drwy ddatganiadau blynyddol a chydweithio â rheoleiddwyr ariannol. Gall datganiadau ffug arwain at roi camau gorfodi ar waith. Bydd AGC yn cyflogi cyfrifwyr arbenigol er mwyn helpu i asesu unrhyw bryderon a godir.

22. Beth fydd yn digwydd os caiff darparwr ei ganfod yn cael budd ariannol mewn ffordd sy'n tansellio ei statws nid-er-elw?

Gall AGC ymchwilio a chymryd camau gorfodi, a allai arwain at ganslo cofrestriad.

Cafodd y ddogfen hon ei lawrlwytho o [arolygiaethgofal.cymru](https://www.arolygiaethgofal.cymru)

Ewch i <https://www.arolygiaethgofal.cymru/dileu-elw-o-ofal-plant-syn-derbyn-gofal-cwestiynau-cyffredin> i weld y fersiwn ddiweddaraf.

Efallai na fydd y ddogfen hon yn hollol hygyrch. Drllenwch ein [datganiad hygyrchedd](#) i gael rhagor o wybodaeth. Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn [English](#).